

Моніторинг: що це?

- Систематичні спостереження за станом справ
  - Це безперервний та регулярний збір і аналіз інформації про хід виконання з метою відслідковування прогресу
  - Збір даних для здійснення порівняння між фактичним прогресом та запланованим. Таке порівняння дає підстави для корегування діяльності
  - Процедура, яка є обов'язковою для того, хто здійснює управління процесом виконання (реалізації)
-

Інші характеристики моніторингу

- Не передбачає аналіз доцільності задач програми (проекту)
  - Виходить з розуміння того, що індикатори прогресу є належними
  - Невелика кількість індикаторів
  - Дані збираються регулярно
  - Не ставить за мету пошук причин
-

Завдання моніторингу

- Визначити стан досягнення запланованих цілей (очікуваних результатів)
  - Уточнити чи переглянути перелік робіт і ресурсного забезпечення проекту/програми з метою уточнення плану їх виконання або перепланування
  - Виміряти та уточнити основні показники проекту/програми/стратегії
  - Відслідкувати зміни в середовищі проекту/програми, включно з нормативно-правовою базою
  - Перевірити стан фінансування проекту/програми та ефективність використання коштів
  - Підготувати звіт для громадськості
-

Рівні моніторингу

Моніторинг – це безперервний процес. Система моніторингу повинна бути розроблена ще до початку роботи проекту. Роботи з моніторингу повинні бути внесені в робочий план проекту.

- **Перший рівень** моніторингу здійснюється персоналом, який працює над проектом/програмою. Менеджери відповідають за моніторинг персоналу та роботи, яку він виконує. А керівник відповідає за моніторинг усіх аспектів проекту/програми
  - **Другий рівень** моніторингу здійснюється донором /зацікавленими сторонами
-

Практичне завдання в групах

- Прочитати проект та визначити аспекти, які необхідно моніторити.
- Визначити:
  - ❖ відповідального за проведення моніторингу,
  - ❖ частоту моніторингу та
  - ❖ шляхи презентації результатів моніторингу.

Час – 15 хвилин

ОЦІНКА

Визначення

Оцінка – це аналіз результатів діяльності і/або отриманого ефекту і співвіднесення цих результатів з певними критеріями.

За підсумками оцінки робиться висновок про ефективність програми, проекту або діяльності організації і формулюються рекомендації на майбутнє.

Оцінка передбачає більш глибоке (у порівнянні з моніторингом) проникнення в сутність того, що відбувається.

Цілі оцінки

- Демонстрація, що цілі проекту чи програми досягнуті;
  - Показати, що досягнення цілей було зроблено ефективно та ресурси використані найкращим чином;
  - Допомогти менеджерам розробити та/або покращити стратегії, програми та проекти;
-

Цілі оцінки (1)

- Надавати, по мірі можливості, періодичну оцінку ефективності стратегій та програм, їх очікуваний та неочікуваний вплив, та альтернативні шляхи досягнення результатів; та
  - Вивчити уроки для того, щоб в покращити як виконання проектів/програм, так і процеси прийняття рішень.
-

Оцінка використовується для:

Визначення досягнення змін через:

- Надання достовірних результатів;
  - Вимірювання досягнутого прогресу;
  - Впровадження нових знань, а не лише практики; та
  - Впливу на формування майбутніх стратегій та програм.
-

Оцінка відповідає на запитання:

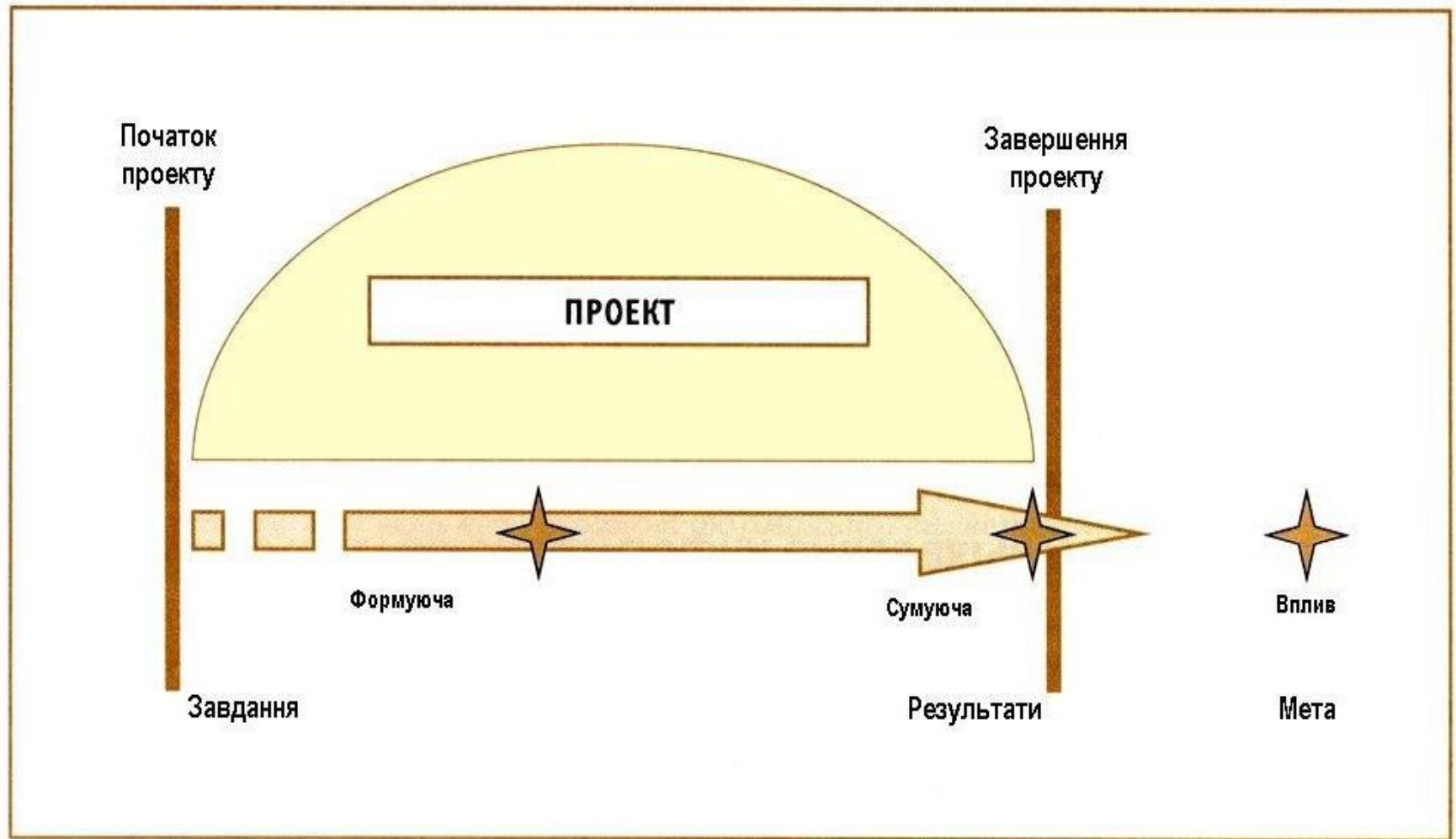
Чи ми робимо правильні речі?

та

Чи ми робимо речі правильно?

Види оцінки

Форми оцінки

Внутрішня оцінка - виконавці проекту самостійно здійснюють аналіз результатів проекту.

Зовнішня оцінка

- до проведення аналізу результатів проекту залучаються зовнішні організації чи експерти.

Вибір того чи іншого варіанту залежить від завдань оцінки, характеру проекту, доступними ресурсами.

Критерії оцінки (приклад ЄК)

- ❑ **Відповідність**, тобто сумісність завдань проекту з реальними проблем і потребам громади та клієнтів.
  - ❑ **Результативність**, тобто рівень досягнення та реалізації визначених завдань та заходів проекту, його наслідки та вплив на становище бенефіціарів, громади в цілому.
  - ❑ **Ефективність**, тобто забезпечення реалізації запитів проекту за помірні ресурси.
  - ❑ **Сталість**, тобто ймовірність продовження позитивного впливу реалізації проекту після закінчення періоду його реалізації;
  - ❑ **Вплив**, тобто ефект, що дав проект.
-

Аспекти М&О

- **Стратегії** – план діяльності організації, який показує загальний напрямок необхідних витрат.
  - **Програми** – набір процедур та практичної діяльності, розроблені для втілення стратегії та досягнення визначених в них (стратегіях) цілей.
  - **Проекти** – окремі компоненти в рамках програм.
-

Приклади питань для оцінки

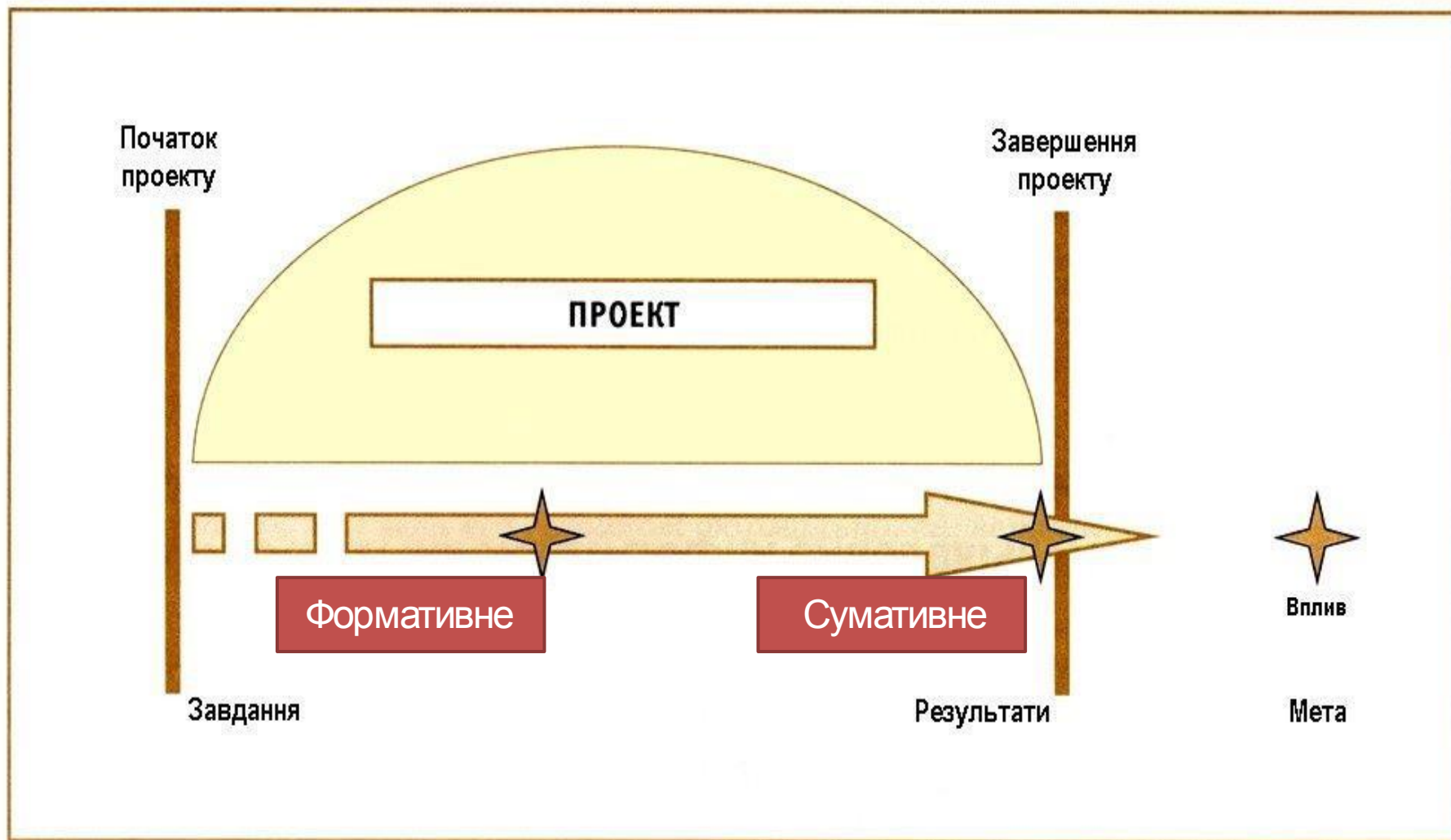
- Чи було досягнуто очікуваних результатів? Що вийшло, а що ні і чому?
  - Чи варто розширювати проект/програму, завершувати їх чи продовжувати в такому ж вигляді?
  - Чи існують кращі способи досягнення очікуваних результатів?
  - Наскільки проект/програма є життєздатними без сторонньої допомоги?
  - Чи впровадження проекту (програми) відбувався за планом? В чому полягали причини відхилення від запланованого?
  - Чи дизайн (змісту) відповідав інтересам цільових груп?
  - Які уроки та нові знання були отримані в ході виконання проекту?
-

Форми оцінки

- **Внутрішнє оцінювання** - виконавці проекту самостійно здійснюють аналіз результатів проекту
  - **Зовнішнє оцінювання** - до проведення аналізу результатів проекту залучаються зовнішні організації чи експерти
  - Вибір того чи іншого варіанту залежить від завдань оцінювання, характеру проекту, доступних ресурсів
-

Види оцінки

Чому моніторинг та оцінка важливі?

Що виміряне, те й зроблено! .....

Якщо ви не вимірюєте результати, ви не можете **відрізнити успіх від невдачі**.

Якщо ви не можете побачити **успіх**, ви не можете його **винагородити**.

Якщо ви не винагороджуєте успіх, ви, можливо, **винагороджуєте невдачу**.

Якщо ви не можете побачити успіх, ви не зможете **навчитись** з нього.

Якщо ви не можете визначити невдачу, ви не можете її **виправити**.

Якщо ви можете продемонструвати результати, ви зможете **завоювати підтримку людей**.

Osborn & Gaebler (1992) Result-Oriented Government

Розробка системи M&O

Система моніторингу та оцінки - це система, яка уможлиблює отримання, зберігання, обробку й представлення даних виконаної програми. Архітектура системи повинна враховувати необхідність періодичної розробки звітів щодо прогресу (регресу) у впровадженні стратегії, а також доступу до інформації з боку інституцій, що проводять моніторинг та оцінку, та громадськості.

Основні питання, на які повинна дати відповідь система M&O:

- Які дані збираються та їх джерела? (індикатори)
  - Як часто і коли збираються дані? (періодичність моніторингу)
  - Як збираються дані? (методологія)
  - Хто збирає дані?
  - Хто аналізує дані?
  - Для кого збираються дані?
  - Як готується звіт та для перед ким відбувається звітування?
-

Розробка системи М&О

ВПРОВАДЖЕННЯ ЗМІН

Система моніторингу та оцінки проекту

НАЗВА ПРОЕКТУ

НАЗВА ОРГАНІЗАЦІЇ, ЩО ВИКОНУЄ ПРОЕКТ

1. Мета системи моніторингу та оцінки проекту
  2. Принципи, застосовані при розробці системи моніторингу та оцінки
  3. Підходи до проведення моніторингу
    - Опис індикаторів (кількісні, якісні тощо)
    - Методи та інструменти збору та аналізу даних
    - Періодичність збору, аналізу та звітування
    - Зміст звіту (діяльність, індикатори - план та поточні значення, пояснення відхилень).
    - Людські ресурси
  4. Проведення оцінки проекту
    - Яка оцінка планується
    - На яких етапах виконання проекту
    - Зовнішня чи внутрішня оцінка
  5. Словник термінів та визначень
-

Система моніторингу проекту

- Індикатор (одиниця виміру, розподіл)
- Детальне визначення індикатора
- Обґрунтування (включаючи опис зв'язків між коротко-терміновими та довготерміновими результатами)
- Початкове значення індикатора
- Очікувані результати (зароками)
- Збір даних: джерела інформації/ методи/періодичність
- Аналіз даних/перегляд/звітування
- Відповідальний(і)

Індикатори

- Індикатори – показники, які дозволяють **виміряти та відстежити зміни**, що відбуваються в ході чи внаслідок впровадження проекту, а також порівняти ці показники із попередньо запланованими.
  - Індикатори є невід’ємною складовою системи моніторингу і оцінки проекту.
-

Індикатори - кількісні/якісні

Індикатори	Приклади
Кількісні	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Кількість учасників ➤ Вартість ➤ Розмір з/п ➤ Частка осіб з вищою освітою серед безробітних ➤ Рівень смертності
Якісні	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Задоволеність послугами ➤ Ставлення громадян до реформи ➤ Рівень довіри громадян

Прямі та непрямі індикатори

- Деякі індикатори безпосередньо вимірюють показник, який становить інтерес
  - Наприклад, нас цікавить кількість комп'ютерів у школах
- Безпосередній (прямий) індикатор має високий ступінь точності і практично кожен згоден, що цей індикатор є прийнятним і відповідним
  - Наприклад, якщо ми вимірюємо рівень комп'ютеризації шкіл, кількість комп'ютерів є достатньо точним свідченням
- Прямі індикатори є завжди бажаними, але не завжди можливими
  - Інші приклади прямих індикаторів: вік, стать, коефіцієнт народжуваності, кількість нещасних випадків та загибелі людей в якості показників безпеки дорожнього руху, процентні ставки

Прямі та непрямі індикатори

- Якщо дані є недоступними або їх збір вартує надто багато, можна використовувати т.зв. **проксі-індикатори** або непрямі індикатори (замінники). Їх використовують, якщо немає можливості виміряти прямі індикатори. Наприклад:
  - Відсоток випускників (як замітник показника якості освіти, якщо немає можливості виміряти рівень успішності)
  - Відсоток домогосподарств з мотоциклами (як замітник показника доходу домогосподарств)
- Часта загроза достовірності висновків оцінки - це проксі-індикатори, які не точно відображають найбільш важливі аспекти конструкта, який ми вимірюємо

Складені індикатори (індекси)

Деякі індикатори можна об'єднати і отримати індекси. Наприклад:

- Індекс розвитку людського потенціалу ООН
- Індекс розвитку людського потенціалу за гендерною ознакою (вимірює рівень гендерної рівності в країні з точки зору тривалості життя, грамотності, відвідуваності школи і доходів)

При використанні індексів слід вирішити, яку “вагу” або значущість матиме кожен з індикаторів, з яких складається індекс: чи будуть вони еквівалентні або різні за значимістю

- В якості ілюстрації, індекси споживчих цін зазвичай поєднують інформацію про вартість:
  - Продукти харчування, напої та тютюнові вироби
  - Одяг та взуття
  - Оренда і електроенергія в будинку
  - Меблі та товари для дому
  - Медична допомога
  - Транспорт (пальне, тарифи, нові автомашини)
  - Відпочинок та освіта
  - Інші товари та послуги

Індикатори виконавської діяльності та цільові індикатори

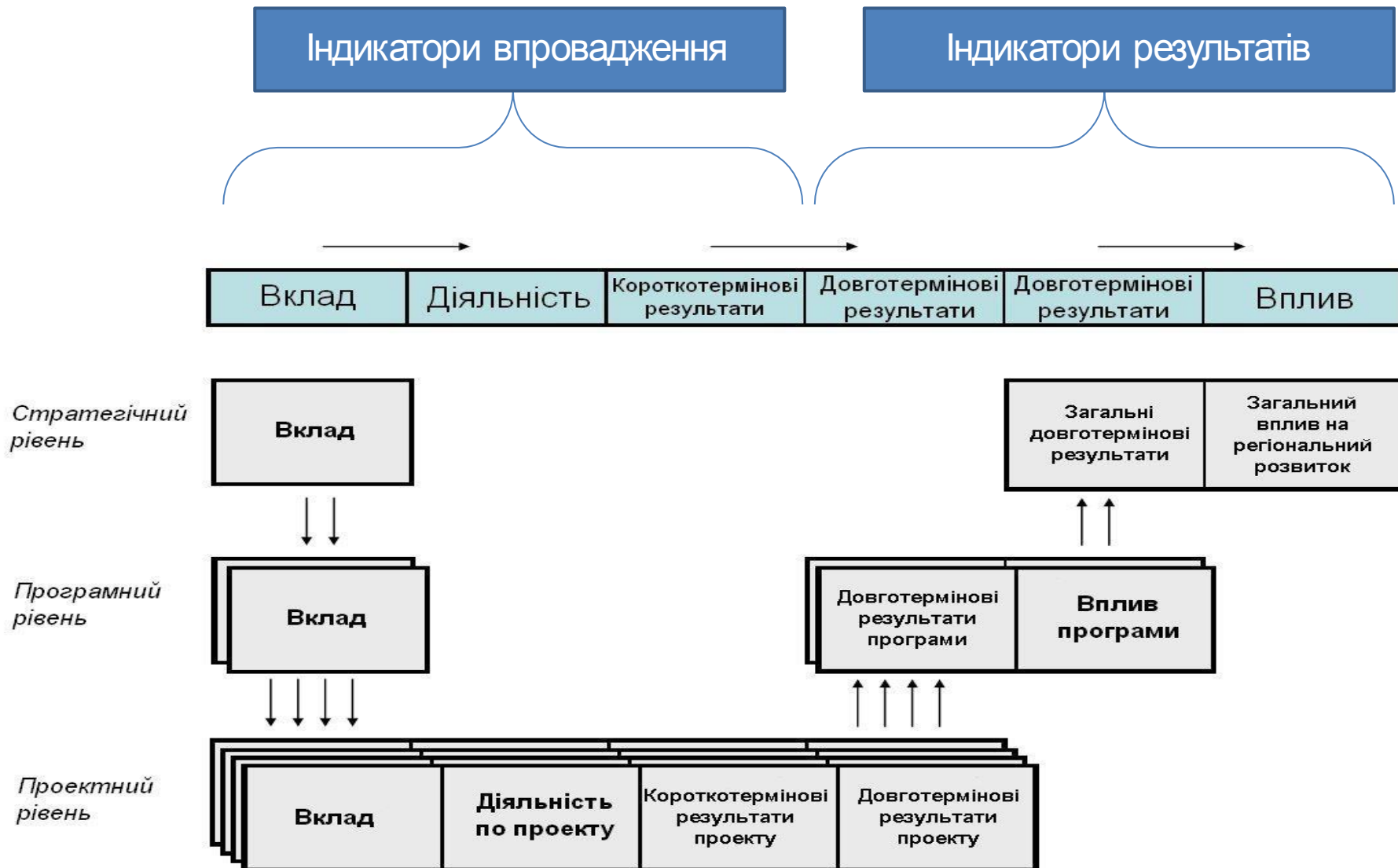
- **Індикатори виконавської діяльності** (або показники успішності виконання) визначають, як процес буде вимірюватися (за якою шкалою або якими параметрами) без зазначення конкретного рівня, який планується досягти. Такі індикатори зазвичай використовуються в процесі моніторингу і оцінки
  - **Індикатори цілей** (або цільові/критеріальні індикатори) визначають бажаний рівень досягнень на рівні продуктів, результатів або впливу. Такі індикатори дозволяють нам судити про те, чи виконали ми завдання і чи досягли своїх цілей
-

Рівні індикаторів

- Індикатори можуть вимірювати **різні рівні проекту**, тобто: вклади, діяльність (заходи), короткотермінові результати (продукти), довготермінові результати, впливи (наслідки)
  - При оцінюванні проекту важливо розрізняти індикатори, які характеризують **“впровадження”** (реалізацію) або виконання проекту, від індикаторів **“результатів”**.
  - Якщо нам потрібно оцінити вплив проекту або його наслідки, мають бути розроблені індикатори довготермінових результатів та впливу
-

Логіка виконання тарівні індикаторів

Приклад індикаторів

Конструкт	Аспект	Індикатори	Вимірник
Якість початкової освіти	Потенціал учителів	Удосконалення навичок викладання вчителів	1. Кількість учителів, що пройшли тренінг / отримали сертифікат 2. Рівень компетентності на основі спостережень
	Доступ до освіти	Полегшення доступу до шкіл	1. Кількість зарахувань 2. Кількість випускників 3. Рівень відвідуваності 4. Співвідношення учнів та вчителів

Вимоги до відбору індикаторів

- чіткі
  - доцільні
  - об'єктивно перевірені
  - незначна кількість
  - невеликі затрати на збір даних для індикаторів
  - доступність даних для індикаторів
  - можливість періодичного визначення індикаторів
  - вимірюваність (числа або відсотки)
  - доступність і легкість тлумачення індикаторів
-

«Золоті правила» індикаторів

- Повинен існувати чіткий зв'язок між індикатором та метою, завданнями та результатами проекту/програми
  - Індикатори треба вимірювати регулярно
  - Необхідно мати незалежних експертів (підрозділ), що збирають індикатори
  - Використовуйте лише 100% надійні дані
-

Практична робота в групах

- Для завдань вашого проекту сформулюйте по 1 індикатору для 4 рівнів моніторингу проекту:
  - 1) Індикатор вкладу (внесків, ресурсів)
  - 2) Індикатор діяльності (заходів, активностей)
  - 3) Індикатор короткотермінових результатів (продуктів)
  - 4) Індикатор довготермінових результатів
- Обговоріть та визначте в групі **тільки 1 індикатор**, що на думку більшості учасників необхідно відстежувати для вимірювання успішності проекту.
- Презентуйте роботу групи.

Джерела інформації

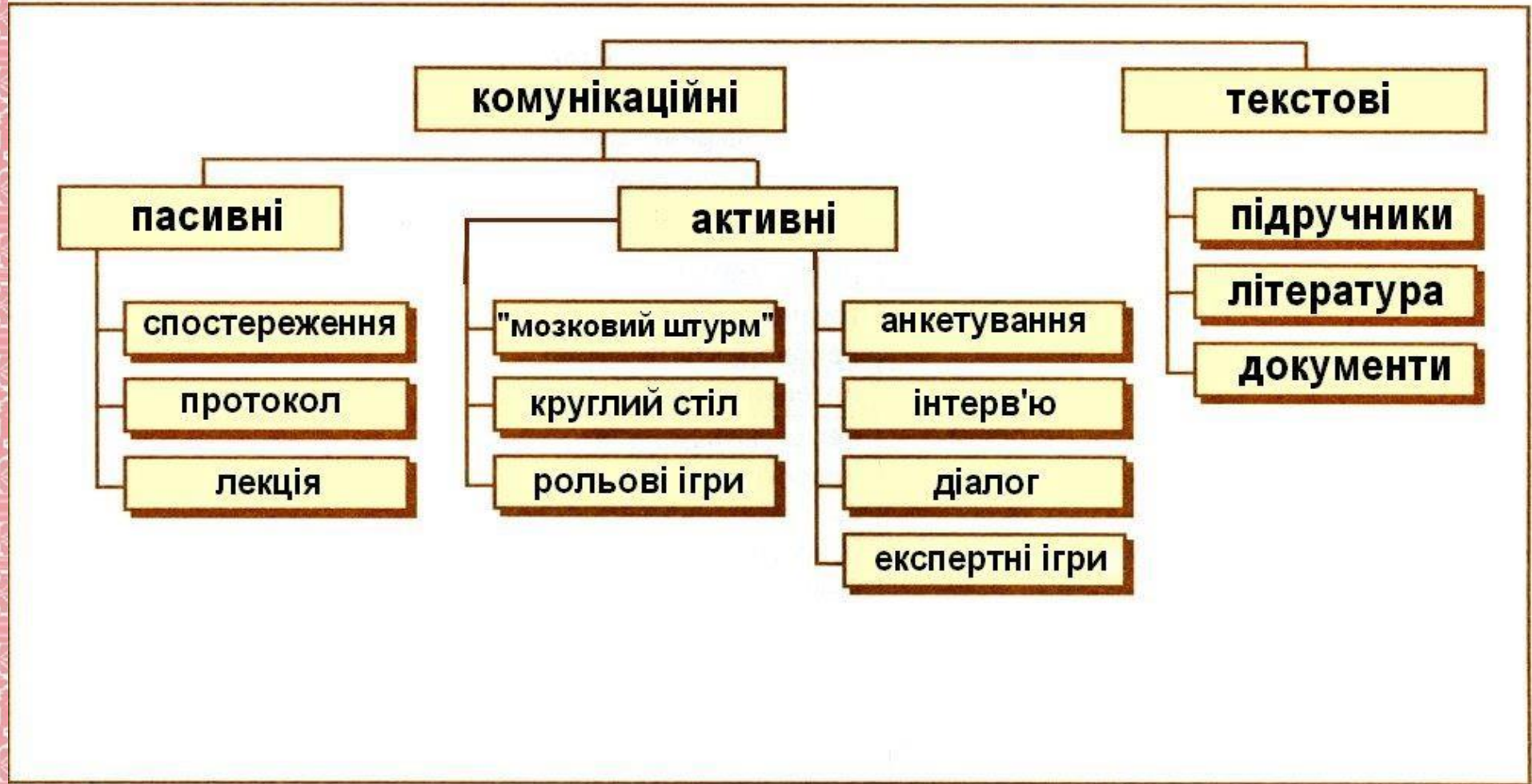
- Державна статистика
  - Звітність місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування
  - Опитування громадської думки, зокрема бенефіціарів програми, проведених у формі анкетування, телефонного, електронного чи усного опитування
  - Глибинні інтерв'ю
  - Форуми чи дискусійні групи
  - Прикладні дослідження
  - Тексти відповідних державних та регіональних стратегій і програм, що реалізуються на цільовій території
  - Дані моніторингу
  - Інтерв'ю, фокус-групи з виконавцями, бенефіціарами
  - Спостереження за виконанням заходів програми;
  - Незалежний експертний аналіз
  - Звіти про попередні та проміжні оцінки
  - Аналіз політичних, адміністративних, фінансових впливів на хід реалізації стратегії
-

Збір інформації: загальні правила

- Порядок збору інформації заснований на виборі схеми оцінювання або методу дослідження
  - Інформацію необхідно збирати, тільки якщо вона сприяє моніторингу і оцінюванню
  - Якщо вам необхідно зібрати інформацію:
    - Встановіть порядок збору і забезпечте його дотримання
    - Ведіть точні записи щодо зібраної інформації та способів її кодування
    - Заздалегідь протестуйте інструментарій (багаторазово)!
    - Перевірте дійсність і надійність даних
    - Перевірте точність кодування і введення даних
-

Методи збору інформації

Вибір відповідних методів

Програмні заходи:

- **Різноманітні кількісні виміри**, такі як зайнята площа, кількість людей або споруд, рівень виробництва, суми прибутків або міра участі у програмних заходах.
- **Усні або письмові питання**: анкети, інтерв'ю, огляди, спостереження, зустрічі, аудіозаписи.
- **Спостереження та фотографії**.
- **Письмова інформація**: звіти та записи.

Вибір відповідних методів (1)

Структура та організація програми:

- Письмова інформація:** записи, звіти, бюджети, плани, проведені оцінки, журнали записів, тести, відомості, протоколи зустрічей.
  - Усні або письмові питання,** наприклад, анкети.
  - Інтерв'ю.**
  - Спостереження.**
  - Дискусії та аудіозаписи.**
  - Записи особистої роботи або робочі щоденники.**
-

Вибір відповідних методів (2)

Методи, що використовуються для оцінки впливу на людей, є такими:

- **Усні запитання**, наприклад такі, що їх ставлять під час опитувань, інтерв'ю, тестів на знання та професійні навички, записів, зустрічей, обговорень.
  - **Письмові запитання** в анкетах, тестах на виявлення знань та професійних навичок, позицій з того чи іншого питання.
  - **Аналіз наявної інформації**, наприклад, записів, звітів, щоденників та автобіографій (того, що люди пишуть про самих себе).
  - **Спостереження**, фотографії та малюнки звичаїв, звичок, процедур.
-

Опитування - загальні рекомендації

- Запитання мають бути короткими, конкретними, чіткими, нескладними за формою
  - Цінуйте час респондентів і поважайте їх
  - Розкажіть їм, як вони були відібрані, і чому їх участь важлива
  - Пам'ятайте про те, що респонденти украй рідко погоджуються з непоінформованістю
  - Не зашкодьте: відповіді повинні залишатися конфіденційними
-

Два типи запитань

Питання закритого типу:

- Обмежена кількість можливих варіантів відповідей
- Питання або пункти закритого типу полегшують запис відповідей і аналіз даних
- Важко складати питальник/анкету, але легко аналізувати!

Питання відкритого типу:

- Респонденти мають значну свободу в наданні тих відповідей, які вони хочуть надати
  - Такі відповіді можуть дати величезний обсяг описової інформації
  - Легко складати анкету, але важко аналізувати!
-

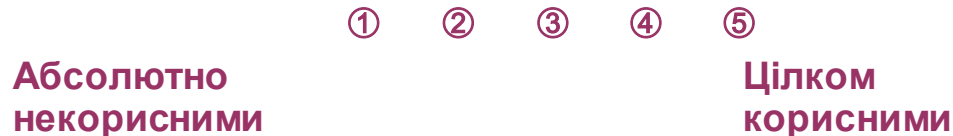
Закриті запитання

---

1. Наскільки Ви задоволені випускниками педагогічного університету?

2. Наскільки корисними виявились консультанти в сфері сільського господарства для Вашої роботи в минулому році?

3. Наскільки корисним був семінар з моніторингу та оцінки для програм оцінки Вами власної роботи?

Два основних правила для закритих запитань

- По-перше, переконайтеся в тому, що респондентам надані усі можливі варіанти відповідей
- У разі потреби, додайте варіант «Інше» (Будь ласка, допишіть _____)
- По-друге, можливі відповіді мають бути взаємовиключними - жодні збіги недопустимі

Приклад: Скільки років Ви пропрацювали в міністерстві?

1 - 2

2 - 4

5 чи більше

Опитування: відкриті запитання

1. Що Ви думаєте про нову програму держави з реформування початкової освіти?
2. Що Ви думаєте з приводу будівництва нової школи у вашому районі?
3. Які нові знання, отримані під час семінару з моніторингу й оцінювання, Ви можете тепер використати у своїй роботі?

Формулювання запитань впливає на відповіді

Поставте відмітку в квадраті нижче, якщо Ви бажаєте брати участь у програмі донорів органів

Данія, Німеччина, Великобританія, Нідерланди

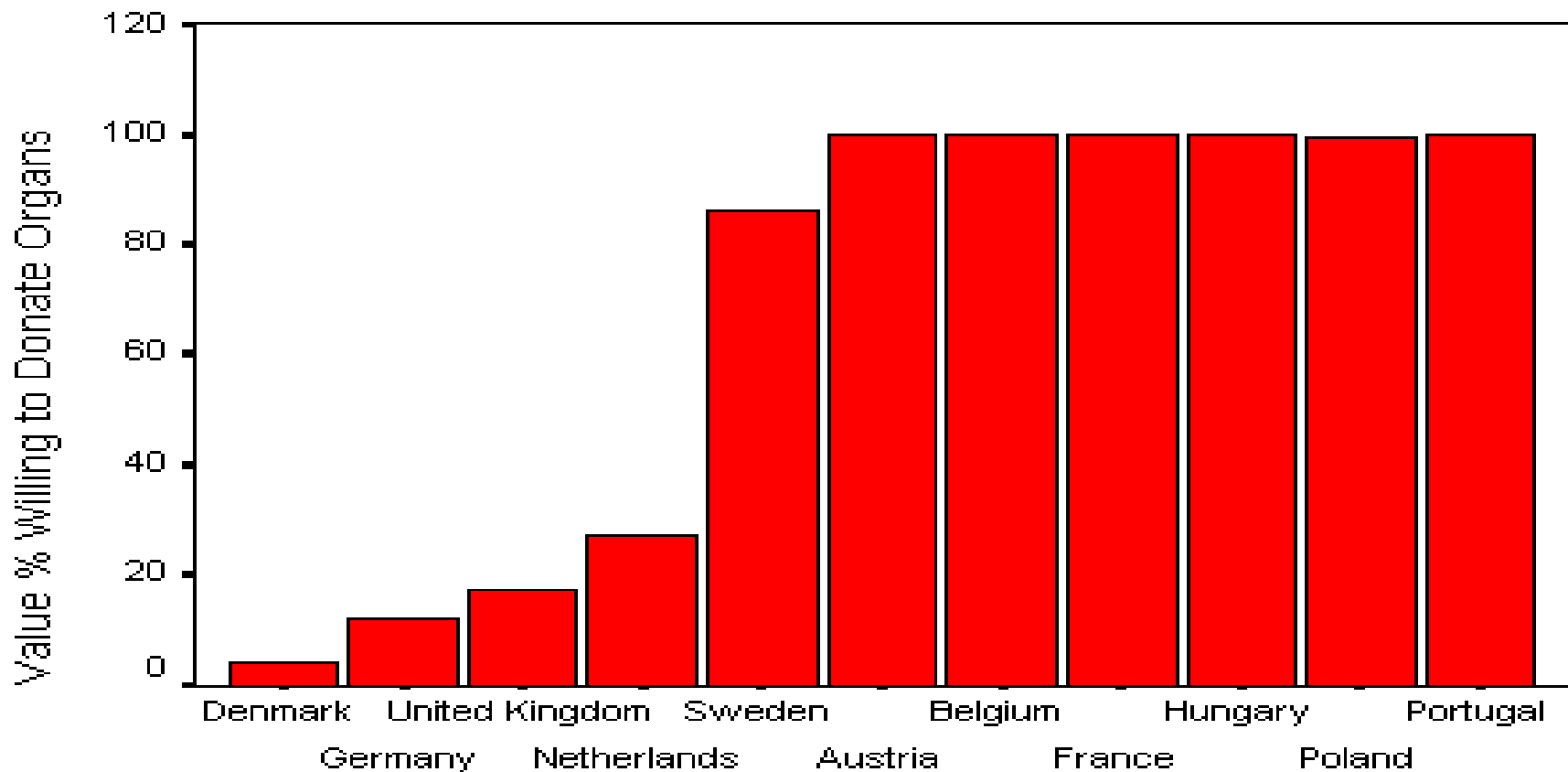
Поставте відмітку в квадраті нижче, якщо Ви не бажаєте брати участь в програмі донорів органів

Швеція, Австрія, Бельгія, Франція, Угорщина, Польща, Португалія

Формулювання запитань впливає на відповіді

Willingness to Donate Organs by Country

Source: Johnson and Goldstein, 2003.

Запитання анкети, яких варто уникати

- Неоднозначні запитання - це запитання, які можуть бути по-різному сприйняті респондентами

Приклади:

- Ви **зазвичай** приходите в офіс в один і той же час щодня?
  - Ви вважаєте, що **значна частина** виборців підтримує запропонований референдум?
  - Чому ці запитання швидше за все неоднозначні?
-

Декілька зауважень щодо питальників/анкет

- Розгляньте можливість використання запитань, які вже були заздалегідь протестовані і використані в інших опитуваннях
  - При зборі даних у рамках моніторингу переконайтеся, що Ви використовуєте однакові (або зіставні) запитання кожного разу (якщо вхідні запитання не були помилковими)
  - Уникайте тенденції ставити надто багато запитань. При заповненні довгих анкет інтерес респондентів швидше за все почне згасати і це може вплинути на якість і точність їхніх відповідей
-

Практична робота в групах

Для проекту, з яким Ваша група вже працювала:

- Визначіть джерела інформації для обраного показника
- Визначіть метод (або методи) збору даних для даного показника. Обґрунтуйте свій вибір.
- Визначіть інструмент збору даних для даного показника

Для цього використайте Матрицю М&О

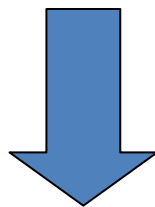
ПАМ'ЯТАЙТЕ ПРО ОБМЕЖЕНІСТЬ РЕСУРСІВ!

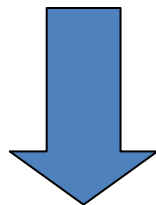
Аналіз даних

Отримані дані

Інформація

Знання

Аналіз даних

Зведення даних ~~≠~~ Аналіз даних

Типи аналізу даних

- Кількісний аналіз
  - Якісний аналіз
  - Комбінований
-

Загальна схема аналізу даних

- Що виявлено ? (виклад даних)
  - Як це можна пояснити ? (інтерпретація даних, взаємозв'язків між ними)
  - Який необхідно зробити висновок ? (на основі інтерпретації виробляються судження, чи у необхідному напрямі і чи необхідними методами реалізується проект/програма)
  - Що потрібно тепер робити ? (на основі висновків виробляються рекомендації)
-

Аналіз даних

№	Назва завдання чи заход у проекту / програми	Назва індикатора	Одиниця виміру	Базове значення (_ рік)	Фактичне значення (_ рік)	Прогнозне значення (_ рік)	Співвідношення між фактичним та прогнозним значенням
---	--	------------------	----------------	-------------------------	---------------------------	----------------------------	--

Процедура підготовки висновків

- Дані моніторингу/оцінки (результати)
  - Висновки моніторингу/оцінки
  - Визначення причин і наслідків висновків
  - Вироблення рекомендацій
-

Висновки за результатами - це: .....

- Особливі дані, які збираються, щоб відповісти на питання моніторингу/оцінок, підтвердити гіпотези тощо
  - Становлять основу для рекомендацій, які повинні бути практичними
-

Процес розробки рекомендацій

- Що необхідно зробити з Вашої точки зору конкретній інституції, посадовій особі, керівнику, працівнику і т.п.?
  - Чому вони мають це робити?
  - У який спосіб вони повинні це зробити?
-

Типові помилки інтерпретації

- Посилання на дані, отримані невідомо ким, невідомо коли і невідомо як
  - Неповнота відповідей на певне запитання, що часто не дає змоги судити про результат
  - Не подається формулювання запитання, щодо якого оприлюднюються результати оцінки
  - Дані, отримані на одній сукупності респондентів, поширюються на іншу, яку вони не представляють
  - Порівнюються результати оцінок, проведених у різний час
  - Порівнюються результати оцінок різних компаній з того самого питання, яке ставилося у різних формулюваннях
  - Дані оцінки сприймаються як прогнози
  - Не розрізняються рейтинги довіри, рейтинги оцінки діяльності та виборчі рейтинги
  - Ігнорується такий показник, як похибка вибірки
-

Використання даних

- **Як мінімум для:**
    - визначення рівня досягнення визначених цілей
    - уточнення чи перегляд переліку і ресурсного забезпечення запланованих результатів програми/проекту
    - уточнення планових показників реалізації програми/проекту
-

Використання даних

Як максимум для:

- демонстрації підзвітності (перед різними структурами влади, заінтересованими сторонами, бенефіціарами, громадськістю)
  - аргументації потреби реалізації цієї програми/проекту, або її коригування, або припинення її реалізації
  - вироблення висновків, які необхідно врахувати під час розробки інших документів
  - ведення документації щодо реалізації програми/проекту
  - залучення заінтересованих сторін, бенефіціарів, громадськості
  - отримання підтримки від інших органів влади, заінтересованих сторін, бенефіціарів, громадськості
  - підвищення рівня розуміння процесів, які відбуваються у сфері реалізації програми/проекту
-

ПРОВЕДЕННЯ МОНІТОРИНГУ ПРОЕКТУ

Вид моніторингу	Джерела інформації	Методи	Інструменти	Відповідальний(і)	Частота
Внутрішній					
Зовнішній					